N. 2781.

CURRENDA XIII. XIV.

A. D. 1870.

I. Constitutio Dogmatica Prima de Ecclesia Christi edita in Sessione quarta Sacrosancti œcumenici Concilii Vaticani,

Pius Episcopus Servus Servorum Dei Sacro approbante Concilio

Ad perpetuam rei memoriam.

Pastor aeternus et episcopus animarum nostrarum, ut salutiferum redemptionis opus perenne redderet, sanctam ædificare Ecclesiam decrevit, in qua veluti in Domo Dei viventis fideles omnes unius fidei et charitatis vinculo continerentur. Quapropter priusquam clarificaretur, rogavit Patrem non pro Apostolis tantum, sed et pro eis, qui crediturі erant per verbum eorum in ipsum, ut omnes unum essent, sicut ipse Filius et Pater unum sunt. Quemadmodum igitur Apostolos, quos sibi de mundo elegerat, misit, sicut ipse missus erat a Patre: ita in Ecclesia sua Pastores et Doctores usque ad consummationem saeculi esse voluit. Ut vero episcopatus ipse unus et indivisus esset et per cohaerentes sibi invicem sacerdotes credentium multitudo universa in fidei et communionis unitate conservaretur, beatum Petrum caeteris Apostolis praeponens in ipso instituit perpetuum utriusque nnitatis principium ac visibile fundamentum, super cujus fortitudinem aeternum exstrueretur templum et Ecclesiae coelo inferenda sublimitas in hujus fidei firmitate consurgeret *). Et quoniam portae inferi ad evertendam, si fieri posset, Ecclesiam contra ejus fundamentum divinitus positum majori in dies odio undique insurgunt: Nos ad catholici gregis custodiam, incolumitatem, augmentum, necessarium esse judicamus, sacro approbante Concilio, doctrinam de institutione, perpetuitate, ac natura sacri Apostolici primatus, in quo totius Ecclesiae vis ac soliditas consistit, cunctis fidelibus credendam et tenendam, secundum antiquam atque constantem universalis Ecclesiae fidem, proponere, atque contrarios, dominico gregi adeo perniciosos errores proscribere et condemnare.

---

*) S. Leo M. serm. IV. (al. III.) cap. 2. in diem Natalis sui.

Caput I.

De Apostolici Primatus in Beato Petro institutione.

Docemus itaque et declaramus, juxta Evangelii testimonia, primatum jurisdictionis in universam Dei Ecclesiam immediate et directe beato Petro Apostolo promissum atque collatum a Christo Domino fuisse. Unum enim Simonem, cui jam pridem dixerat: Tu vocaberis Cephas*), postquam ille suam edidit confessionem inquiens: Tu es Christus, Filius Dei vivi, solemnibus his verbis allocutus est Dominus: Beatus es Simon Bar-Jona: quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in coelis est: et ego dico tibi, quia tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam et portae inferi non praevalebunt adversus eam: et tibi dabo claves regni coelorum: et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in coelis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis**). Atque uni Simoni Petro contulit Jesus post suam resurrectionem summi pastoris et rectoris jurisdictionem in totum suum ovile, dicens: Pasce agnos meos: Pasce oves meas***). Huic tam manifestae sacrarum Scripturarum doctrinae, ut ab Ecclesia catholica semper intellecta est, aperte opponuntur pravae eorum sententiae, qui constitutam a Christo Domino in sua Ecclesia regiminis formam pervertentes negant, solum Petrum prae caeteris Apostolis, sive seorsum singulis sive omnibus simul, vero proprioque jurisdictionis primatu fuisse a Christo instructum; aut qui affirmant, eundem primatum non immediate, directeque ipsi beato Petro, sed Ecclesiae, et per hanc illi ut ipsius Ecclesiae ministro delatum fuisse.

Si quis igitur dixerit, beatum Petrum Apostolum non esse a Christo Domino, constitutum Apostolorum omnium principem et totius Ecclesiae militantis visibile caput; vel eundem honoris tantum, non autem verae propriaeque jurisdictionis primatum ab eodem Domino nostro Jesu Christo directe et immediate accepisse; anathema sit.

Caput II.

De perpetuitate primatus beati Petri in Romanis pontificibus.

Quod autem in beato Apostolo Petro princeps pastorum et pastor magnus ovium Dominus Christus Jesus in perpetuam salutem ac perenne bonum Ecclesiae instituit, id eodem auctore in Ecclesia, quae fundata super petram ad finem saeculorum usque firma stabit, jugiter durare, necesse est. Nulli sane dubium, imo saeculis omnibus notum est, quod sanctus beatissimusque Petrus, Apostolorum princeps et caput, fideique columna et Ecclesiae catholicae fundamentum, a Domino nostro Jesu Christo, Salvatore humani generis ac Redemptore, claves regni accepit: qui ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus,

*) Joan. I. 42. — **) Matth. XVI. 16—19. — ***) Joan. XXI. 15—17.

episcopis sanctae Romanae Sedis, ab ipso fundatae, ejusque consecratae sanguine, vivit et praesidet et judicium exercet *). Unde quicumque in hac Cathedra Petro succedit, is secundum Christi ipsius institutionem primatum Petri in universam Ecclesiam obtinet. Manet ergo dispositio veritatis et beatus Petrus in accepta fortitudine petrae perseverans suscepta Ecclesiae gubernacula non reliquit **). Hac de causa ad Romanam Ecclesiam propter potentiorem principalitatem necesse semper fuit omnem convenire Ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt undique fideles, ut in ea Sede, e qua venerandae communionis jura in omnes dimanant, tamquam membra in capite consociata, in unam corporis compagem coalescerent ***).

Si quis ergo dixerit, non esse ex ipsius Christi Domini institutione seu jure divino, ut beatus Petrus in primatu super universam Ecclesiam habeat perpetuos successores; aut Romanum Pontificem non esse beati Petri in eodem primatu successorem; anathema sit.

Caput III.

De vi et ratione primatus Romani Pontificis.

Quapropter apertis innixi sacrarum litterarum testimoniis, et inhaerentes tum Praedecessorum Nostrorum, Romanorum Pontificum, tum Conciliorum generalium disertis, perspicuisque decretis, innovamus oecumenici Concilii Florentini definitionem, qua credendum ab omnibus Christi fidelibus est, sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse: quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris canonibus continetur.

Docemus proinde et declaramus, Ecclesiam Romanam disponente Domino super omnes alias ordinariae potestatis obtinere principatum et hanc Romani Pontificis jurisdictionis potestatem, quae vere episcopalis est, immediatam esse: erga quam cujuscumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam seorsum singuli quam simul omnes, officio hierarchicae subordinationis, veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; ita ut custodita cum Romano Pontifice tam communionis, quam ejusdem fidei

---

*) Cf. Ephesini Concilii Act. III. — **) S. Leo M. Serm. III. (al. II.) cap. 3. — ***) S. Iren. Adv. haer I. III. c. 3. et Conc. Aquilei. a. 381. inter epp. S. Ambros. ep. XI.

professionis unitate, Ecclesia Christi sit unus grex sub uno summo pastore. Haec est catholicae veritatis doctrina, a qua deviare salva fide atque salute nemo potest.

Tantum autem abest, ut haec summi Pontificis potestas officiat ordinariae ac immediatae illi episcopalis jurisdictionis potestati, qua Episcopi, qui positi a Spiritu Sancto in Apostolorum locum successerunt, tamquam veri pastores assignatos sibi greges, singuli singulos, pascunt et regunt, ut eadem a supremo et universali Pastore asseratur, roboretur ac vindicetur, secundum illud sancti Gregorii Magni: Meus honor est honor universalis Ecclesiae. Meus honor est fratrum meorum solidus vigor. Tum ego vere honoratus sum, cum singulis quibusque honor debitus non negatur *).

Porro ex suprema illa Romani Pontificis potestate gubernandi universam Ecclesiam jus eidem esse consequitur, in hujus sui muneris exercitio libere communicandi cum pastoribus et gregibus totius Ecclesiae, ut iidem ab ipso in via salutis doceri ac regi possint. Quare damnamus ac reprobamus illorum sententias, qui hanc supremi capitis cum pastoribus et gregibus communicationem licite impediri posse dicunt, aut eandem reddunt saeculari potestati obnoxiam, ita ut contendant, quae ab Apostolica Sede vel ejus auctoritate ad regimen Ecclesiae constituuntur, vim ac valorem non habere, nisi potestatis saecularis placito confirmentur.

Et quoniam divino Apostolici primatus jure Romanus Pontifex universae Ecclesiae praeest, docemus etiam et declaramus, eum esse judicem supremum fidelium**), et in omnibus causis ad examen ecclesiasticum spectantibus ad ipsius posse judicium recurri***); Sedis vero Apostolicae, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus licere judicare judicio †). Quare a recto veritatis tramite aberrant, qui affirmant, licere ab judiciis Romanorum Pontificum ad oecumenicum Concilium tamquam ad auctoritatem Romano Pontifice superiorem appellare.

Si quis itaque dixerit, Romanum Pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem jurisdictionis in universam Ecclesiam, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in iis, quae ad disciplinam et regimen Ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; aut eum habere tantum potiores partes, non vero totam plenitudinem hujus supremae potestatis; aut hanc ejus potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes ac singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles; anathema sit.

Caput IV.

De Romani Pontificis infallibili magisterio.

Ipso autem Apostolico primatu, quem Romanus Pontifex tamquam Petri principis Apostolorum successor in universam Ecclesiam obtinet, supremam quoque magisterii pote-

---

*) Ep. ad Eulog. Alexandrin. l. VIII. ep. XXX. — **) Pii PP. VI. Breve. Super soliditate. d. 28. Nov. 1786. — ***) Concil. Oecum. Lugdun. II. — †) Ep. Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem.

statem comprehendi, haec Sancta Sedes semper tenuit, perpetuus Ecclesiae usus comprobat, ipsaque oecumenica Concilia, ea imprimis, in quibus Oriens cum Occidente in fidei charitatisque unionem conveniebat, declaraverunt. Patres enim Concilii Constantinopolitani quarti, majorum vestigiis inhaerentes, hanc solemnem ediderunt professionem: Prima salus est, rectae fidei regulam custodire. Et quia non potest Domini nostri Jesu Christi praetermitti sententia dicentis: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, haec, quae dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in Sede Apostolica immaculata est semper catholica reservata religio et sancta celebrata doctrina. Ab hujus ergo fide et doctrina separari minime cupientes, speramus, ut in una communione, quam Sedes Apostolica praedicat, esse mereamur, in qua est integra et vera Christianae religionis soliditas*). Approbante vero Lugdunensi Concilio secundo, Graeci professi sunt: Sanctam Romanam Ecclesiam summum et plenum primatum et principatum super universam Ecclesiam catholicam obtinere, quem se ab ipso Domino in beato Petro Apostolorum principe sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter et humiliter recognoscit; et sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic et, si quae de fide subortae fuerint quaestiones, suo debent judicio definiri. Florentinum denique Concilium definivit: Pontificem Romanum, verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere; et ipsi in beato Petro pascendi, regendi ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse.

Huic pastorali muneri ut satisfacerent, Praedecessores Nostri indefessam semper operam dederunt, ut salutaris Christi doctrina apud omnes terrae populos propagaretur, parique cura vigilarunt, ut, ubi recepta esset, sincera et pura conservaretur. Quocirca totius orbis Antistites nunc singuli, nunc in Synodis congregati, longam ecclesiarum consuetudinem et antiquae regulae formam sequentes, ea praesertim pericula, quae in negotiis fidei emergebant, ad hanc Sedem Apostolicam retulerunt, ut ibi potissimum resarcirentur damna fidei, ubi fides non potest sentire defectum**). Romani autem Pontifices, prout temporum et rerum conditio suadebat, nunc convocatis oecumenicis Conciliis aut explorata Ecclesiae per orbem dispersae sententia, nunc per Synodos particulares, nunc aliis, quae divina suppeditabat providentia, adhibitis auxiliis, ea tenenda definiverunt, quae sacris Scripturis et apostolicis Traditionibus consentanea Deo adjutore cognoverant. Neque enim Petri successoribus Spiritus Sanctus promissus est, ut eo revelante novam doctrinam patefacerent, sed ut eo assistente traditam per Apostolos revelationem seu fidei depositum sancte custodirent et fideliter exponerent. Quorum quidem apostolicam doctrinam omnes venera-

---

*) Ex formula S. Hormisdae Papae, prout ab Hadriano II. Patribus Concilii Oecumenici VIII., Constantinopolitani IV., proposita et ab iisdem subscripta est. — **) Cf. S. Bern. Epist. CXC.

biles Patres amplexi et sancti Doctores orthodoxi venerati atque secuti sunt, plenissime scientes, hanc sancti Petri Sedem ab omni semper errore illibatam permanere, secundum Domini Salvatoris nostri divinam pollicitationem discipulorum suorum principi factam: Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

Hoc igitur veritatis et fidei numquam deficientis charisma Petro ejusque in hac Cathedra successoribus divinitus collatum est, ut excelso suo munere in omnium salutem fungerentur, ut universus Christi grex per eos ab erroris venenosa esca aversus, coelestis doctrinae pabulo nutriretur, ut sublata schismatis occasione Ecclesia tota una conservaretur, atque suo fundamento innixa firma adversus inferi portas consisteret.

Atvero cum hac ipsa aetate, qua salutifera Apostolici muneris efficacia vel maxime requiritur, non pauci inveniantur, qui illius auctoritati obtrectant; necessarium omnino esse censemus, praerogativam, quam unigenitus Dei Filius cum summo pastorali officio conjungere dignatus est, solemniter asserere.

Itaque Nos traditioni a fidei Christianae exordio perceptae fideliter inhaerendo, ad Dei Salvatoris nostri gloriam, religionis Catholicae exaltationem et Christianorum populorum salutem, sacro approbante Concilio, docemus et divinitus revelatum dogma esse definimus: Romanum Pontificem, cum ex Cathedra loquitur, id est, cum omnium Christianorum Pastoris et Doctoris munere fungens, pro suprema sua Apostolica auctoritate doctrinam de fide vel moribus ab universa Ecclesia tenendam definit, per assistentiam divinam, ipsi in beato Petro promissam, ea infallibilitate pollere, qua divinus Redemptor Ecclesiam suam in definienda doctrina de fide vel moribus instructam esse voluit; ideoque ejusmodi Romani Pontificis definitiones ex sese, non autem ex consensu Ecclesiae irreformabiles esse.

Si quis autem huic Nostrae definitioni contradicere, quod Deus avertat, praesumpserit; anathema sit.

Datum Romae in publica Sessione in Vaticana Basilica solemniter celebrata anno Incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo septuagesimo, die decima octava Julii.

Pontificatus Nostri anno vigesimo quinto.

Ita est. Josephus, Episcopus S. Hippolyti, Secretarius Concilii Vaticani

---

N. 2574.

Norma quoad Extractus Metricarum pro Belgia destinatos.

L. 33174.

Okólnik do wszystkich PP. c. k. Starostów!

Na żądanie król. belgijskiego Rządu zarządzam w myśl wys. reskryptu, Jego Ekscelencyi Pana Ministra spraw wewnętrznych z dnia 20. Lipca 1870. l. 2422, aby

do metryk śmierci, wystawianych według dekretu kancelaryi nadwornéj z dnia 9. Kwietnia 1841. l. 10514. (Zb. ust. prow. część I. str. 242.) dla belgijskich poddanych w Austryi zmarłych, dołączane było każdą razą także tłumaczenie w języku łacińskim, tak samo, jak to reskryptem tutejszym z dnia 3. Listopada 1867. l. 69.654. — późniéj cofniętym — co do tłumaczenia francuskiego było zarządzoném.

Lwów dnia 12. Sierpnia 1870.

Haec pro Notitia et directione.

Tarnoviae die 25. Augusti 1870.

L. 2630.

Podziękowanie Wielebnemu Duchowieństwu dyecezalnemu ze strony zarządu szpitala powszechnego w Tarnowie.

Wiadomo jest powszechnie: że byt istniejących w kraju szpitali, zawisł od spiesznego nadsyłania poświadczeń majątkowości chorego, w którym bądź zakładzie krajowym pielęgnacyi szukającego.

Przewielebne Probostwa do których się Zarząd szpitala o pośrednictwo uzyskania tych dokumentów od gmin zwykle udaje, z wszelką gotowością starają się życzeniom administracyi szpitala zadość uczynić, a to przez szybkie wyjednania i przesyłania świadectw majątku dla chorych.

Istnienie tutejszego Zakładu dobroczynności zawdzięczyć należy szczególnie uprzejméj grzeczności Szanownych Duszpastérzy. Nie mogąc wyrazić szczegółowo w imieniu tutejszego zakładu chorych wszystkim P. T. Proboszczom winnego podziękowania za łaskawe poparcie interesu szpitala, uprasza Zarząd Najprzewielebniejszego Konsystorza, ażeby w zwykłéj drodze peryjodycznego okólnika łaskaw był, być tłumaczem tych uczuć, które publicznie objawić widzi się być obowiązanym.

Przy nadarzonéj się sposobności uprasza Administracyja Szpitala ze Swéj strony odezwać się łaskawie do Przewielebnych Urzędów parafialnych ażeby w interesie ludzkości Instytut tutejszy i na przyszłość wspierać raczyły.

Zarząd szpitala powszechnego

w Tarnowie dnia 28. Sierpnia 1870.

L. 194.

Odpis Okólnika Wys. c. k. Namiestnictwa z dnia 26. Lipca 1870. do L. 5046/R. S. K. do wszystkich panów c. k. Starostów.

L. 5046.

Reskryptem Wys. Ministerstwa wyznań i oświecenia z dnia 2. Lipca 1870. l. 5736. otrzymała krajowa Rada szkolna następujące uwiadomienie:

Jego Ekscelencya Pan Minister obrony krajowéj podał do wiadomości Ministerstwa wyznań i oświecenia, że naczelna komenda oddziału landwery (któréj według §. 27. dotyczącéj ustawy poruczono kierownictwo militarnego wykształcenia tych oddziałów) zamierza wezwać osoby stanu cywilnego, które zostały lub zostaną zamianowane oficerami landwery, ażeby w celu własnego wykształcenia i pouczenia zgłosiły się dobrowolnie i stanęły czy to do czynnéj służby w armii na pewny przeciąg czasu, czyli téż do współ udziału w ćwiczeniu rekrutów zaciągniętych w szeregi landwery.

W skutek tego zarządzenia otrzymała krajowa Rada szkolna zlecenie, by wpłynęła w danych wypadkach na podlegających jej urzędników i nauczycieli, ażeby otrzymawszy nominacyę na oficerów c. k. landwery brali udział w pomienionych ćwiczeniach wojskowych.

Stósownie do tego zlecenia oznajmia krajowa Rada szkolna, że osobom do których odnosi się niniejsze rozporządzenie, będą na żądanie udzielone urlopy w powyższym celu na czas odpowiedni i na wniosek przełożonych zakładów naukowych, tudzież w porozumieniu z władzą wojskową. W. c. k. Starosta zarządzi co potrzeba, by osnowa tego rozporządzenia doszła do wiadomości nadzorów szkolnych, a za ich pośrednictwem do wiadomości Dyrekcyi szkół głównych, tudzież nauczycieli szkół ludowych wiejskich.

W Tarnowie dnia 10. Września 1870.

L. 2118.

Dodatek do ustawy wojskowéj z dnia 5. Grudnia 1868 roku.

(Dalszy ciąg do kurendy XII.)

3. Ci kandydaci stanu duchownego obrządku grecko - katolickiego i grecko-oryentalnego wyznania, którzy w ciągu trzech lat po ukończeniu studyów teologicznych

jeszcze nie otrzymali lub nie przyjęli duszpastérstwa, albo którzy po upływie wyż oznaczonego trzyletniego terminu nie otrzymali przynajmniéj jednego z wyższych święceń kościelnych, nie mają prawa żądać uwolnienia od służby prezencyjnéj.

§. 42.

Warunki, pod jakiemi kandydaci do stanu duchownego wyznania augsburgskiego, helweckiego i unitarskiego mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnéj.

Takim kandydatom ma być przyznane prawo do uwolnienia od służby prezencyjnéj, którzy

a) wykażą się potwierdzonem przez swego superintendenta świadectwem dyrektora teologicznego zakładu naukowego, że z odpowiednią pilnością i postępem przykładają się do nauk teologicznych, i że co do ich zachowania się nie zaszło nic niekorzystnego, lub

b) udowodnią świadectwem swego superintendenta, że studya teologiczne podług obowiązujących dla téj superintendentury przepisów najwięcéj przed trzema laty ukończyli, jeszcze do grona kandydatów stanu duchownego należą, i ze swojéj strony wszystkiego dopełnili czego podług istniejących przepisów wymaga się od nich, by mogli otrzymać posadę duszpastérza.

§. 43.

Warunki, pod jakiemi kandydaci rabinatu mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnéj.

Kandydaci do rabinatu mają prawo żądać uwolnienia od służby prezencyjnéj:

a) jak długo zostają w uznanéj od Rządu jako zakład publiczny szkole rabinów, jeżli świadectwem, kontrasygnowanem przez obernego examinom reprezentanta rządowego, wykażą swoje nienaganne postępowanie i dobry postęp w naukach, tudzież

b) po ukończeniu nauk w téj szkole, jeżli co do uzdolnienia swego do uzyskaniu posady rabina wykażą się świadectwem jakiego rabina, a co do nienaganności swego postępowania, jakoteż co do téj okoliczności, że należą jeszcze do grona kandydatów rabinatu, świadectwem władzy powiatowéj miejsca swego pobytu.

§. 44.

Warunki, pod jakiemi kandydaci do stanu nauczycielskiego i nauczyciele szkół ludowych mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnéj.

1. Kandydaci do stanu nauczycielskiego dla szkół ludowych mają dla udowodnienia takiego uprawnienia przedłożyć wydane przez dotyczącego dyrektora szkoły

świadectwo swojego uzdolnienia na nauczyciela szkół ludowych i pełnienia obowiązków pomocnika szkolnego.

2. Nauczyciele szkół (wyżsi nauczyciele i niżsi nauczyciele) mają prawo żądać uwolnienia od służby prezencyjnéj, jeźli zajmują systemizowaną stale posadę nauczycielską, chociażby tylko prowizorycznie, i jeźli ich mianowanie nastąpiło z ramienia władzy szkolnéj. Tylko potwierdzenie władzy szkolnéj może być w tym względzie przyjęte jako dowód.

§. 45.

Warunki, pod jakiemi właściciele gospodarstwa wiejskiego mogą uzyskać uwolnienie od służby prezencyjnéj.

1. Warunki uwolnienia właścicieli gospodarstwa wiejskiego od służby prezencyjnéj są następujące:

a) że posiadłość gruntowa należy do kategoryi gospodarstw wiejskich;

b) że dochód z gruntów gospodarstwa wiejskiego wystarcza na samoistne utrzymanie familii, złożonéj z pięciu osób, nie przekraczając poczwórnéj kwoty takiego dochodu;

c) że poborowy jest właścicielem téj posiadłości gruntowéj;

d) że otrzymał ją w drodze spadku (po rodzicach, dziadach, krewnych ubocznych lub obcych), i

e) że ma wniéj zwyczajną siedzibę swoją i gospodaruje na niéj sam t. j. z użyciem sił osobistych.

2. Warunek pod *a*) ma być udowodniony wyciągami z ksiąg gruntowych, katastrów podatkowych i innych ksiąg, dających w téj mierze autentyczne wyjaśnienie.

3) Co do warunków *b*) i *e*) potrzebnem jest piśmienne potwierdzenie naczelnika gminy i dwóch członków gminy, którzy obadwaj mają synów powołanych do tego samego poboru wojskowego, ale nie żądających dla nich ani uwolnienia doczesnego, ani téż uwolnienia od służby prezencyjnéj

To potwierdzenie ma zawierać:

a) wymienienie gospodarstwa wiejskiego zpodaniem miejsca i gminy, domu, gruntu, rodzaju i objętości tegoż, tak poszczególnie jak i w ogólności;

b) wyszczgólnienie ciężących na tem podatków wszelkiego rodzaju podług §. 39., 2. d);

c) oświadczenie, czy dochód z gruntu gospodarstwa wiejskiego wystarcza na samoistne utrzymanie familii, złożonéj z pięciu osób, nie przekraczając poczwórnéj kwoty takiego dochodu, nakoniec

d) czy poborowy jest właścicielem tego gospodarstwa wiejskiego, ma przy niém swoją zwyczajną siedzibę i sam prowadzi gospodarstwo.

Zresztą obowiązują co do tych potwierdzeń także postanowienia §. 39., 3. i 4. téj instrukcyi.

4. Warunek pod 1. *c)* ma być udowodniony wyciągiem z księgi gruntowéj, a gdzie nie istnieją księgi gruntowe, wraz z warunkiem pod 1. *d)* dokumentem przyznania własności, a gdzie i ten nie został przedtem wydany, książką podatkową i potwierdzeniem władzy zajmującéj się pertraktacyą.

5. Cecha gospodarstwa gruntowego, czy jest tabularném, miejskiém lub rustykalném, nie wyklucza zastósowania uwzględnienia, zawartego w §. 27. ustawy wojskowéj.

6. Jeźli się okaże przy badaniu stósunków, że dochód z gospodarstwa wiejskiego nie wystarcza sam przez się, lecz tylko w połączeniu z innym dochodem, n. p. z domu lub przemysłowości, z zarobku dziennego, furmanki i t. d. na utrzymanie familii, złożonej z pięciu osób, natenczas warunek pod 1. b) nie może być uważnym za dopełniony.

7. Oznaczona pod 1. *d)* cecha posiadłości gruntowéj jako odziedziczonéj odnosi się jedynie do żądającego uwolnienia od służby prezencyjnéj ostatniego posiadacza; nie potrzeba zatem, ażeby posiadłość gruntowa już od dawna w zstępnéj linii była odziedziczaną.

8. Można jednak także objętemu przez odstąpienie gospodarstwu wiejskiemu przyznać dla uzyskania wyżwspomnionego uwzględnienia cechę odziedziczonego, jeźli poprzedni posiadacz (posiadaczka), po którym dotyczący poborowy objął gospodarstwo wiejskie, umarł tymczasem, i rzeczone gospodarstwo wiejskie byłoby mimo to podług prawa dziedzictwa dostało się teraźniejszemu właścicielowi.

9. Także w takich razach, gdy przy badaniu stósunków okaże się, że poborowy po zmarłym ojcu lub matce odziedziczył tylko jednę połowę gospodarstwa wiejskiego, drugą zaś połowę tego gospodarstwa otrzymał od tego z obojga rodziców, które pozostało przy życiu, natenczas można tego rodzaju nabytek dla obejmującego spadkobiercy stawić na równi z nabytkiem z tytułu prawa dziedzictwa.

10. Jeźli skutkiem dobrowolnéj ugody powołanych prawnie spadkobierców zostanie gospodarstwo wiejskie, za spłaceniem reszty interesów, przyznane jednemu z powołanych prawnie spadkobierców, rezultat takiéj ugody ma być w wynikłości swojéj uważany tak samo, jak prawne dziedzictwo.

11. Jeźli testator jeszcze za życia podzielił swoje gospodarstwo wiejskie na dwa lub więcéj gospodarstw gruntowych, lub jeźli ten podział dopiero przez spadkobierców uskuteczniony zostanie, czy to w skutek ostatniego rozporządzenia testatora, lub bez takowego w skutek obopólnego dobrowolnego porozumienia się spadkobierców, to w takim razie może każdy z nich domagać się uwolnienia od służby prezencyjnéj tylko wtedy, jeźli — przypuściwszy dopełnienie wszystkich innych warunków — dotycząca odziedziczona część gospodarstwa wiejskiego jest zaopatrzona w porządne budynki mieszkalne i w potrzebne zabudowania gospodarskie.

Rozdział VII.

O przeprowadzeniu czynności odstawniczych (rekrutacyjnych).

§. 47.

Czas poboru.

Czas zwyczajnego poboru wojskowego trwa co roku od 1. Kwietnia do końca Maja.

§. 48.

Ogłaszanie dni poboru.

Jak tylko władze powiatowe otrzymują plany podróży i czynności komisyj poborczych, oznajmiają je niezwłocznie, o ile dotyczy to powiatu poborczego, cywilnym członkom komisyi poborczéj, a oraz naczelnikom gmin.

2. Jeźli do ukończenia czynności odstawniczych w powiecie poborczym wyznaczonych jest kilka dni, przedsiębierze władza powiatowa, z odpowiednem uwzględnieniem zasadniczych postanowień, podział poborowych, którzy mają być odstawieni każdego z wyznaczonych dni do asenterunku, podług kolei, w jakiéj następują do poboru, i uwiadamia o tem równocześnie naczelników gmin.

3. Zaraz po otrzymaniu odnośnych rozporządzeń zarządzają naczelnicy gmin zawezwanie poborowych w sposób używany w miejscu, zarazem należy wezwać do osobistego stawienia się przed komisyą poborczą w ogóle tych męzkich krewnych reklamowanego, o których niezdatności do zarobkowania mają orzekać komisye poborcze.

§. 52.

Stawianie poborowych i mających prawo do uwzględnienia męzkich krewnych reklamowanego przed komisyą poborczą.

1. Stawianie poborowych jest rzeczą naczelnika gminy, który podług ustawy odpowiada za tożsamość osoby tychże, tudzież przedstawianych męzkich krewnych reklamowanego.

2. Każdy poborowy ma stawić się do zwyczajnego poboru wojskowego w swoim przynależnym powiecie poborczym w oznaczonym na to dniu i miejscu.

Wyjętymi są

a) wychowańcy wojskowych zakładów naukowych;

b) chorzy, jeźli niemożność ich stawienia się stwierdzona zostanie świadectwem lekarskiem, lub przez naczelnika gminy, na podstawie powziętego własnego przekonania;

c) ci, którzy znajdują się w areszcie śledczym, karnym lub poprawczym, i tacy, którzy znajdują się w śledztwie (wstępnem) karnem, chociaż są na wolnéj stopie, i

d) nieobecni za pozwoleniem kompetentnéj władzy.

3. Poborowy, który nie uczyni zadość wezwaniu do stawienia się przed komisyą poborczą bez usprawiedliwiającego powodu, któryby starosta powiatowy (burmistrz) uznał za dostateczny, może być użyciem prawnych środków przymusowych zniewolonym do stawienia się, i podpada oprócz tego wedle okoliczności postępowaniu podług §.105.

4. Ci męzcy krewni poborowego, którzy w skutek reklamacyi mają być uwzględnieni, a od których lekarskiego zbadania zawisło ocenienie ich zdatności do zarobkowania, są obowiązani stawić się osobiście przed komisyą poborczą. Wrazie niestawienia się takich osób ma być reklamacya odrzuconą.

Uwolnionymi od osobistego stawienia się przed komisyą poborczą są tylko:

a) ci, którzy ukończyli siedmdziesiąty rok wieku, jeźli ze strony naczelnika gminy zestanie potwierdzoną ich niezdatność do zarobkowania jako powszechnie wiadoma;

b) ci krewni, których jawna niezdatność do zarobkowania przedsiębranem dokładnie badaniem urzędowem niewątpliwie udowodnioną zostanie.

Rozdział VIII.

Dodatkowe odstawianie powołanych do służby wojskowéj.

§. 76.

Pociąganie tych, którzy się uchylili od zwyczajnego poboru wojskowego, do odstawienia dodatkowego.

1. Szczególnym obowiązkiem władz powiatowych jest, starać się o to, a oraz komend okręgów rekrutacyjnych armii (marynarki), tudzież oficerów ewidencyjnéj landwery wpływać na to, ażeby ci, którzy uchylili się od zwyczajnego poboru wojskowego, bez względu, czy przypadająca do kontyngensu rekrutów lub rezerwy zapasowéj, czy téż do landwery, byli ile możności jak najprędzéj pociągnięci do odstawienia dodatkowego.

2. Potrzebne w téj mierze poszukiwania miejsca pobytu nieobecnego mają przedewszystkiem przedsiębrać naczelnicy gmin, nad których nieprzerwaną czynnością w tym kierunku mają czuwać władze powiatowe.

3. Skoro jednak rezultaty tych poszukiwań wymagają dla wykrycia nieobecnego prowadzenia pertraktacyj w drodze korespondencyi, mają władze powiatowe takowe podjąć i prowadzić daléj z wszelką oględnością i sprężystością.

4. Jeźli w ciągu tych pertraktacyj nie nadarzy się żaden dalszy punkt oparcia do przedsiębrania dalszych poszukiwań, natenczas można takowe przerwać za poprzedniem porozumieniem się z komendą rekrutacyjnego okręgu armii.

5. To jednak nie znosi ani obowiązku naczelnika gminy do dalszego czuwania dla wykrycia takich nieobecnych, ani téż powinności władzy powiatowéj do podjęcia na nowo poszukiwań, jeźli się powód do tego nastręczy.

6. Jeźli w skutek tych poszukiwań uchylający się od poboru wykrytym zostanie w innym powiecie, potrzeba względem odstawienia jego porozumieć się z władzą powiatową miejsca pobytu, i postąpić podług §. 80, z uwzględnieniem jednak postanowień §. 105.

7. Gdziekolwiek w ogóle ujętym zostanie poborowy, o którym okaże się z przedsięwziętych poszukiwań, lub o którym można zasadnie wnioskować, że nie uczynił zadość swojéj powinności wojskowéj, ma władza powiatowa miejsca pobytu od władzy przynależnéj poborowego zasięgnąć potrzebnych wiadomości i stósownie do nich postąpić.

8. Każdemu naczelnikowi gminy ma władza powiatowa zaraz po ukończeniu czynności odstawniczych w powiecie doręczyć wykaz tych poborowych gminy, którzy wczas nie stawili się.

9. Jeźli poborowy, który się nie stawił, pojawi się w gminie, wyzdrowieje, albo wykrytym zostanie jego pobyt lub zgon w obcem miejscu, albo téż jeźli znajdujący się w areszcie śledczym, karnym lub poprawczym poborowy wyjdzie z aresztu, a względnie zawieszonem zostanie karne postępowanie przeciw poborowemu, zostającemu na wolnéj stopie, należy donieść o tém natychmiast władzy powiatowéj, która, nie wyczekując najbliższego zwyczajnego poboru wojskowego, zarządza dodatkowe odstawienie, a względnie wykreślenie dotyczącego poborowego.

10. Odnośne wykazy mają być po załatwieniu wszystkich zanotowanych wypadków zwrócone władzy powiatowéj, ale oprócz tego należy je przechowywać, i ile razy nastąpi zmiana w osobie naczelnika gminy, powinien oddawać je ustępujący naczelnik gminy swojemu następcy.

§. 81.

Postępowanie w wypadkah reklamacyjnych przy odstawieniu dodatkowem.

1. Reklamacye przy odstawieniach dodatkowych mają być wyjątkowo załatwiane wtedy tylko, jeźli zaniedbanie wniesienia ich w swoim czasie zostanie usprawiedliwionem, lub jeźli stósunki, uzasadniające prawo do uwolnienia, nastały dopiero po ukończeniu zwyczajnego poboru wojskowego w powiecie przynależności.

2. Jeźli jednak reklamowany podpada odstawieniu z urzędu, ma być reklamacya odrzuconą (§. 37. 4.)

§. 82.

Postępowanie przy rozstrzyganiu wniesionych przy dodatkowem odstawieniu prośb o uwolnienie od służby prezencyjnéj.

1. Jeźli poborowy, który uprasza o uwolnienie od służby prezencyjnéj, nie stawi się do regularnego poboru wojskowego, nie będąc podług §. 52. uwolnionym od osobistego stawienia się, to prośba jego ma być odrzuconą.

2. Prośby odstawianych dodatkowo o uwolnienie od służby prezencyjnéj może stała komisya poborcza wtedy tylko uwzględnić, jeźli zostanie udowodnionem, że prawo do tego istniało już w czasie zwyczajnego poboru wojskowego w przynależnym powiecie, do któregoto poboru ma być dotyczący dodatkowo odstawionem (§. 40.), albo téż że nastąpiło bez winy poborowego, jeźli stósunki, z których wypływa to prawo, zaszły dopiero po wyżwspomnionym czasie.

3. Zatem prawo do uwolnienia od służby prezencyjnéj, któreby nastało dopiero po zwyczajnym poborze wojskowym, może być przyznane tylko w takim razie, jeźli się zasadza na postanowieniach §. 45.

Część III.

O postanowieniach kar i kontroli.

§. 102.

Ograniczenie podróży poborowych za granicę.

1. Pozwolenie do podróży za granicę nad termin rozpoczęcia zwykłego poboru wojskowego może być udzielone poborowemu, który jest w pierwszéj klasie wieku, lub wstępuje w nią w ciągu podróży, tylko w razie udowodnienia naglącéj konieczności.

2. Poborowym drugiéj i trzeciéj klasy wieku, na których nie ciąży zarzut zaniedbania powinności wojskowéj przy poprzednich zwyczajnych poborach, może być dozwoloną podróż za granicę na dwa lata.

3. Podróże poborowych, których komisya poborcza postanowiła wykréślić z listy poborczéj, lub nie przyjąć w trzeciéj klasie wieku, albo którzy w trzeciéj klasie wieku docześnie uwolnieni zostali, nie podlegają żadnemu ograniczeniu.

§. 103.

Ograniczenie małżeństwa w wieku obowiązanym do poboru.

1. Pod uznanymi na zawsze za niezdatnych do służby wojskowéj poborowymi (§. 44. ustawy wojskowéj) mają być rozumieni ci, których komisya poborcza postanowiła wykréślić z listy poborczéj.

2. Także ci, względem których w trzeciéj klasie wieku zapadła uchwała nieprzyjęcia, nie potrzebują do zawarcia małżeństwa z przyczyny swéj powinności wojskowéj przyzwolenia władzy.

3. Uchwała nadkomisyi rozpoznawczéj (§. 85.), lub potwierdzone orzeczenie komisyi superarbitralnéj (§. 160.), orzekająca uwolnienie, ma być, jeźli dotyczący poborowy nie przekroczył jeszcze trzeciéj klasy wieku, pod względem powinności wojskowéj uważana tak samo, jak uchwała komisyi poborczéj co do nieprzyjęcia.

4 Do udzielania wyjątkowego pozwolenia na małżeństwo poborowym w takich razach, jeżli zachodzą zasługujące na szczególne uwzględnienie okoliczności, upoważnioną jest, na mocy §. 44. ustawy wojskowéj, odpowiednia polityczna władza krajowa (Namiestnictwo).

§. 104.

Odstawienie z urzędu tych, którzy zawarli małżeństwo bez pozwolenia.

Podług postanowień poprzedniego paragrafu i §. 45. ustawy wojskowej podlegają przeto poborowi, którzy przed wystąpieniem z trzeciéj klasy wieku ożenią się, odstawieniu z urzędu, wyjąwszy chyba, że co do chcącego zawrzeć związek małżeński.

a) zapadła ze strony komisyi poborczéj uchwała względem wykréślenia go z listy poborczéj, lub

b) w treciéj klasie wieku względem nieprzyjęcia go, albo jeżli chcący się żenić,

c) w trzeciéj klasie wieku został docześnie uwolniony od powinności wojskowéj, lub wreszcie

d) otrzymał wyjątkowe pozwolenie na małżeństwo.

2. Odstawienie z urzędu z tego powodu może nastąpić natychmiast, skoro dotyczący wstąpi w wiek obowiązany do poboru wojskowego.

§. 105.

Odstawianie z urzędu zbiegów przed poborem.

Przy rozpoznawaniu wypadku, w którym ma być zastósowanym §. 46. ustawy wojskowéj, nie potrzeba zważać na to, czy obowiązany stawić się do zwyczajnego poboru wojskowego w przynależnym powiecie (§. 52.), nie przybył w zamiarze uchylenia się nazawsze od powinności wojskowéj, lecz powód do odstawienia z urzędu należy już wtedy uważać za istniejący, jeżli uchylający się nie zdoła już wogóle usprawiedliwić dostatecznie swojéj nieobecności.

Wyroki kontumacyalne (zaoczne) miejsca nie mają.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

E Consistorio Episcopali,

Tarnoviae die 10. Septmb. 1870.

JOSEPHUS ALOJSIUS,

Episcopus Tarnoviensis.

Cyprianus Netuschill,

Cancellarius.

Tarnoviae, 1870. Typis A. Rusinowski, Typographi Episcopalis. Impensis Consistorii.